

Klara Lindh

Den svenska kvinnorösträttsrörelsens historia i korta drag

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. Gäfle 1912. Gefle Dagblads tryckeri.
[Observera att ett det finns ett annat tryck under samma titel, tryckt i Gävle 1913.]

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Göteborgs universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Göteborgs universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
<https://lb.se/författare/LindhK/titlar/Kvinnorösträttsrörelsen/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb2963482-faksimil>

1912

Den svenska kvinnorösträttsrörelsens historia i korta drag.

Af Klara Lindh.

Fredrika Bremer.

Året 1912 kommer att, hur händelserna än utveckla sig, stå som ett märkesår i den svenska kvinnorörelsens historia. För första gången har konungen i sitt frontal bebådadt en kunglig proposition om rösträtt och valbarhet för Sverges kvinnor och för första gången har alltså en svensk regering tagit frågan om hand för att söka genomföra denna för vårt folk och särskildt för Sverges kvinnor så betydelsefulla reform. Inför den sålunda inträdda situationen torde det ej vara ur vägen att kasta blicken tillbaka på

den rörelse som i vårt land uppstått och verkat för kvinnans politiska rösträtt.

Redan Hans Järta vidgick för mer än 80 år sedan, att om också de gifta kvinnorna skulle anses utöfva sin medborgarrätt genom sina män, så hade änkor, frånskilda hustrur och myndiga jungfrur rättmätig fordran att få deltaga i lagstiftningen, och yttrade han "man bör hoppas att vid en blifvande förändring af svenska nationalrepresentationen denna rättsfordran icke förgätes". Men Fredrika Bremer är det kvinnonamn, som först lyser oss tillmötes, om vi kasta blicken tillbaka öfver denna kvinnornas rösträttskamp. Inte så att Fredrika Bremer derikt slog ett slag för kvinnorösträttens genomförande, utan genom den kamp hon förde för kvinnornas frigörelse i allmänhet efter sin återkomst 1845 från det fria Amerika, där hon på nära håll också fått bevittna gryendet af de amerikanska kvinnornas rösträttskamp.

Den kommunala rösträtten tilldelades i vårt land tidigt — redan 1862

— de kvinnor, som hade egen debetsedel, och det är inte godt att säga, hvad som gjorde att kvinnorna, utan att de själfva begärt det, då fingo denna rättighet. Men det var mästadels blott ett litet fåtal kvinnor ur den besutna klassen, som den tiden kunde få rätt till egen debetsedel och först genom ett allmänna-re kvinnans utträngande på arbetsmarknaden steg siffran på de kommunalt röstberättigade kvinnorna nämnvärdt.

Getrud Adelborg.

År 1884 bildades Fredrika Bremerförbundet, som verkat för flera gagneliga och genomgripande reformer för kvinnorna, men först 1899 började detta förbund direkt arbeta för den politiska rösträtten genom att petitionera om rösträtt för kvinnor. För att stödja en af borgmästare Lindhagen 1902 i Andra kammaren väckt motion om utredning och förslag angående kvinnors rösträtt, anordnade förbundet ett möte, vid hvilket beslöts en skrifvelse till riksdagen med sympatiuttalande för motionen ifråga.

Kvinnorna ha nu börjat taga sin sak i egna händer och Fredrika Bremerförbundet anordnar ett nytt

möte, där en komité tillsättes för befrämjande af rösträttsrörelsen bland kvinnor. Nästan samtidigt hållas möten å Folkets hus i Stockholm, där likaledes en komité för samma ändamål tillsättes. Dessa båda komitéer sammanslås och kort därefter kan man se verknin-garna af deras arbete i det att i juni 1902 den första rösträttsföreningen i vårt land bildas och dess namn blir: "Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm". Och så börjar den stora vandringen af kvinnorösträtts apostlar ut öf-ver landet.

Tätt i spåren följa sedan förenin-gar i Göteborg, Lund, Helsingborg, Upsala, Gefle, Karlstad, Linköping, Norrköping, Ronneby, för att endast nämna några af de tidigare och 1903 sammansluta sig de då bildade föreningarna till "Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt", som följande år ingår i den internationella alliansen, hvilken nu räknar 22 anslutna länder.

I Landsföreningens stadgars första paragraf bestämdes att föreningen skulle verka för rösträtt för kvinnor på samma villkor som män. Denna paragraf fick några år senare förändrad lydelse i det att orden och valbarhet inflickades såsom mera direkt uttryck för föreningens slutliga mål. Genom att läggas på denna breda basis, rösträtt och sedermera valbarhet på samma villkor som män och genom att på sitt program icke upptaga någon annan fråga, kunde föreningen inom sig samla alla kvinnor, hvilka samhälls-klasser eller åskådningar de för öf-rigt tillhörde och i enighetens och sammanslutningens tecken gick föreningen sin gifna och raka väg fram under hård kamp till framgång

på framgång under det att lokal-föreningarnas antal stadigt växte. 1905 räknades 47 föreningar, 1906—73, 1907—112, 1908—134 och 1911—171, hvaraf 17 filialer till större föreningar.

Ann-Margret Holmgren.

I spetsen för den utomordentligt välskötta organisationen, som t. o. m. fått tjäna som mönster för andra länders organisationer, står ett verkställande utskott af tre personer, utsedda af Stockholmsföreningen, och centralstyrelsen består dessutom af en medlem från hvarje lokalförening. Det första "V. U." (verkställande utskottet) utgjordes af de kända och högt betrodda kvinnorna Anna Whitlock, Ann-Margret Holmgren, född Tersmeden, och Gertrud Adelborg. Det är under Anna Whitlocks fasta, kloka och sammanhållande ledning Landsföreningen gjort sin start och utstått de första årens hårda kamp. Och det är Ann-Margret Holmgren, resealare och sekreterare, som har äran af att med uttröttlig energi och under stora personliga uppoffringar ha bildat det största antalet föreningar (c:a 50) inom landet. När dessa två kvinnor af bristande krafter i likhet med fröken Adelborg

och hvad särskildt fröken Whitlock beträffade, äfven öfverhopad af annat arbete, måste afgå från sina poster, ryckte doktor Lydia Wahlström in på ordförandeplatsen och fröken Signe Bergman öfvertog under flera år den kräfvande och ansvarsfulla befattningen som Landsföreningens sekreterare. Då arbetet på denna post i så oerhörd grad växte, att en särskild sekreterare måste engageras, hade föreningen lyckan att härtill förvärfva fru Ézaline Boheman, under det att fröken Bergman som v. ordf. allt fortfarande varit och är samma outtröttliga verksamma ledarinna. Sedan doktor Wahlström af hälsoskäl afgått, hvilat nu åter Landsföreningens kräfvande ordförandepost i fröken Whitlocks trygga händer.

Anna Whitlock.

För den som erinrar sig allt det nitiska, uppoffrande, ofta entusiastiska arbete, som muntligt och skriftligt, inom och utom föreningarna utförts, träder i förgrunden vid sidan af de ofvannämnda det ena kvinnonamnet efter det andra. Det är omöjligt att i en artikel som denna erinra om dem alla och lika omöjligt att söka göra något urval. Om ingen nämnes blir ingen håller

glömd. Men när den svenska kvinnorösträttsrörelsens historia en gång blir tecknad i större och bredare drag, är det många kända kvinnonamn som skola stråla oss till mötes för att länge bevaras i tacksam hågkomst.

Lydia Wahlström.

Genom utgifvande och spridande af otaliga broschyrer, genom tidskriften Dagny och genom för dagspressen redigerade artikelserier har vid sidan af den muntliga agitationen ett kraftigt arbete nedlagts på att stärka organisationen samt sprida upplysning och väckelse öfver allt landet. Som en ny länk i denna kedja startar i dagarna den nya tidningen "Rösträtt för kvinnor".

Af stor betydelse har särskildt under de senare åren varit arbetet på det kommunala området, arbetet för kvinnors inval i stadsfullmäktige — vi äga nu i vårt land 46 kvinnliga fullmäktige — i skolråd, fattigvård m. m.

Den svenska kvinnan har med allvar och ansvarskänsla omfattat arbetet för rösträtten och samtidigt som hon i rättvisans namn kräft sin rätt, har hon sökt att göra sig värdig densamma. Utan motstycke är den sociala upplysningsverksamhet

som bedrifvits inom lokalföreningarna och nu kommer denna att rationellt och systematiskt ordnad under 10 år bedrifvas öfver hela landet tack vare den Bergman-Österbergska donationen för detta ändamål. Om rösträtten skulle tillfalla kvinnorna under de närmaste åren, upphör ej detta upplysningsarbete utan fortsätter tills alla landets landskap genomgåts. Och det blir nästan uteslutande på landsbygden dessa kurser komma att hållas med en sakkunnig kvinna som ledare.

Signe Bergman.

Under de senaste åren ha en hel del länsförbund bildats, särskildt för att underlätta organiserandet af föreläsningsturnéer, interpellationer af landstings- och riksdagsmanakandidater och för tillvaratagande af öfriga lokalföreningarnas inom länet inträsen.

Af kvinnornas direkta arbete för att påverka riksdagen genom petitioner, interpellationer och annorledes bör särskildt erinras om den stora masspetitionen af 1906 med dess 142,128 namnunderskrifter samlade i 19 stora band.

Värd särskild erinran är också den internationella alliansens stora

kongress i Stockholm sommaren 1911, i samband med hvilken äfven här i landet bildades en människens förening för kvinnans rösträtt.

Ezaline Boheman.

Låt oss nu i stora och korta drag se, huru samtidigt med och under inflytande af kvinnornas egen ofvans skisserade rörelse frågan om kvinnorösträtten utvecklats inom svenska riksdagen.

Den första motionen, om rösträtt och valbarhet på samma villkor som för män, väcktes i Andra kammaren 1884 af den frisinnaade framlidne riksdags- och tidningsmannen F. T. Borg. Motionen rönt det ödet att Första kammaren afslog den utan vidare medan den i Andra kammaren föll för den ringa majoriteten af 53 röster mot 44. Denna motion var som den första svalan om våren, men det dröjde ända till 1902 innan en ny motion i frågan såg dagen och då i mycket modifierad form. Borgmästare Lindhagen motionerade då som ofvan redan berörts om utredning och förslag, men utan resultat, och återkom med

samma motion både 1904 och 1905 med instämmanden af resp. 30 och 57 riksdagsmän. Herr Sjöcrona motionerar 1904 och 1906 i Första kammaren om politisk rösträtt för kommunalt röstberättigade kvinnor.

F. T. Borg.

1906 är ett betydelsefullt år i frågans riksdagshistoria. Då väckas förutom herr Sjöcronas förutnämnda motion äfven i Första kammaren motioner af herr Lithander m. fl. om rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män och i Andra kammaren af herr Hörnstén m. fl. om allmän rösträtt för kvinnor på samma villkor som de i kungl. proposition för män föreslagna samt af herr Lindhagen om allmän rösträtt för kvinnor och män, med uteslutande af vissa i kungl. propositionen föreslagna garantier. Dessa motioner föllo naturligtvis, men det märkliga är att riksdagen tillstyrker, Första kammaren med 69 röster mot 60 och Andra kammaren med 127 mot 100, konstitutionsutskottets förslag om skrifvelse till regeringen med begäran om utredning. De inträskade trodde då att genom detta beslut

saken ryckt nära sin lösning, men utredningskrafvet blef i stället ett medel i motståndarnes hand till den uppskofspolitik som nu tog sin början. Den liberala ministären 1905 hade sagt ifrån att den ej ville sammanblanda kvinnornas rösträttsfråga med männens, som just då stod inför afgörandet efter en 40-årig ihärdig kamp, utan ville uppskjuta frågan tills den förra var löst. Kvinnorna opponerade kraftigt häremot och vände sig med sina förhoppningar till den nya konservativa ministär, som efterträdde den liberala. Denna visade sig icke obenägen att tillmötesgå kvinnornas kraf, men hänvisade till den af riksdagen begärda utredningen i frågan och uppsköt dymedelst år från år allt aktivt åtgörande.

Carl Lindhagen.

1907 väckas 6 motioner i riksdagen med delvis olika kraf och den slutliga voteringen står om en reservation inom konstitutionsutskottet till förmån för herr Hörnstéens motion om allmän rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män. Andra kammaren afslår den med 133 röster mot 91.

Jämsides med motioner af herr Sjöcrona samt af socialdemokrati-

ska och Lindhagenska grupperna, framför Liberala samlingspartiet 1908 för första gången såsom parti genom sitt förtroenderåd en motion om rösträtt och valbarhet för kvinnor såsom ett tillägg till det hvilande förslaget om allmän rösträtt för män, hvilken motion dock delade de föregåendes öde att afslås i båda kamrarna. Följande år medför likväl en afsevärd seger i det att den då af Liberala samlingspartiet förnyade motionen om rösträtt och valbarhet på samma villkor som män tillstyrkes af konstitutionsutskottet och bifalles utan votering i Andra kammaren medan den där emot röner rakt motsatt öde i den Första. 1911 bifaller Andra kammaren på nytt Liberala samlingspartiets motion, men den faller dock i riksdagen, liksom de öfriga af hrr Beckman och Bergström samt socialdemokratiska gruppen väckta motionerna.

Karl Staaff.

Vi ha så hunnit året 1912 med dess nya män i regering och riksdag och med det i trontalet bebådade regeringsförslaget om politisk

rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män. Ännu torde dock åtskilliga spännande kapitel fattas innan kvinnorösträttens genombrotts historia kan färdigskrifvas. Men se vi tillbaka på hvad som gjorts och hvart vi hun-

nit, behöfva vi under inga förhållanden misströsta om den slutliga utgången. Och förr än målet helt vunnits får ej och skall ej kvinnornas egen rösträttsrörelse afstanna eller förlora något af sina anhängares hängifna, offervilliga arbete.

